

Chartreusweg, Brugge: Programma van maatregelen

Opdrachtgever: VZW Unie-K
Chartreusweg 53, 8200 Brugge

Auteurs: Dieter Verwerft, Jari Hinsch Mikkelsen en Frederik Roelens

Uitvoerder: AardeWerk (Raakvlak Archeologisch Onderzoek)
Komvest 45
8000 Brugge
T +32 [0]50 44 50 41
E dieter.verwerft@brugge

© Raakvlak, december 2019

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Raakvlak Archeologisch Onderzoek.

Chartreuseweg, Brugge: Programma van Maatregelen

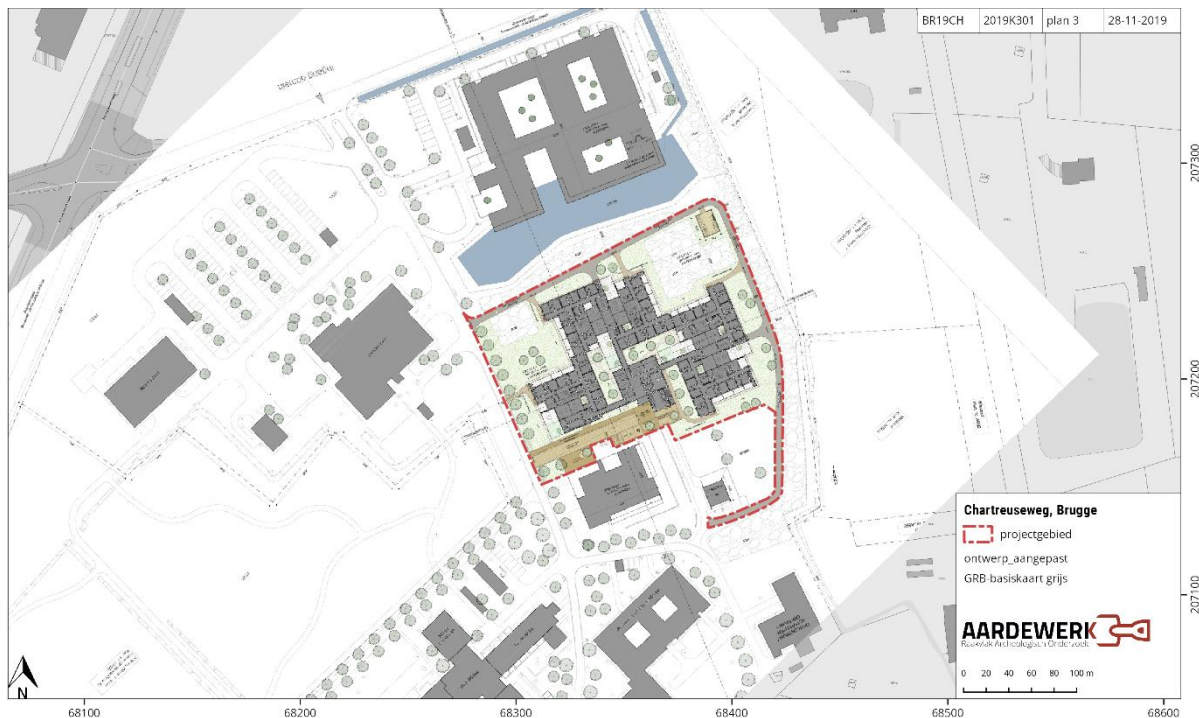
VZW Unie-K plant de bouw van een centrum voor intensieve ondersteuning aan volwassen cliënten met een meervoudige zorgvraag langs de Chartreuseweg in Brugge. De oppervlakte van de geplande werken bedraagt 11.626,11 m². Om de mogelijke aantasting van het bodemarchief op deze terreinen in te schatten werkt VZW Unie-K samen met Aardewerk, de cel archeologisch onderzoek van Raakvlak. Doel van de opdracht is het waarderen van het terrein aan de hand van een bureauonderzoek en een landschappelijk bodemonderzoek. Dit onderzoek resulteert in een archeologienota.

Figuur 1: Het projectgebied op de orthofoto uit 2018 (AGIV)

Het onderzoeksterrein ligt in Sint-Michiels, een deelgemeente van Brugge, ten zuidwesten van de dorpskern van Sint-Michiels. Het projectgebied ligt tussen de Chartreuseweg, de Koning Albert I-laan en de Heidelbergstraat. Het perceel is groter dan 3.000 m² en de effectieve ingreep in de bodem is groter dan 1.000 m² waardoor de drempelwaarden opgenomen in het Onroerenderfgoeddecreet overschreden worden. Het gewestplan beschouwt het projectgebied als 'Gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen' (0200). Het projectgebied bevindt zich niet in een vastgestelde archeologische zone, een gebied waar geen archeologie verwacht wordt of een beschermde archeologische site. Op deze basis wordt een archeologienota zonder ingreep in de bodem opgesteld.

Momenteel zijn de terreinen in gebruik als weide, als bos en als stallen. Op de terreinen wordt een gebouw gepland, bestaande uit verschillende aaneengesloten eenheden. Een groot deel van het gebouw wordt onderkelderd.

Figuur 2: Het geplande ontwerp

Administratieve gegevens

Opdrachtgever: VZW Unie-K, Chartreuseweg 53, 8200 Brugge

Uitvoerder: Raakvlak

Auteurs: Dieter Verwerft, Frederik Roelens en Jari Hinsch Mikkelsen

Bewaring en beheer van de geregistreerde data, vondsten en stalen: Onroerend Erfgoeddepot De Pakhuizen (Raakvlak), Kornvest 45, 8000 Brugge

Locatie/vindplaats: Chartreuseweg 53, 8200 Brugge

Bounding box: 68283.95970229712838773 207233.62879483081633225, 68394.08246155627421103

207288.69017446038196795, 68429.35053478306508623 207205.91816586692584679, 68425.7517518007371109

207143.65922027267515659, 68321.38704531331313774 207106.59175555474939756, 68272.08371845545480028

207232.18928163789678365, 68283.95970229712838773 207233.62879483081633225

Naam site: Chartreuseweg, Brugge; afkorting: BR19CH

Kadaster: Loppem, 2e afdeling, sectie B, 128c

Relevante termen thesauri Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek en landschappelijk bodemonderzoek

Periode: november 2019

Archeologische verwachting: sporen

Aanleiding van het onderzoek: bouw van centrum voor intensieve ondersteuning aan volwassen cliënten met een meervoudige zorgvraag

Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Op basis van het bureauonderzoek bestaat een archeologische verwachting binnen het projectgebied. Tussen de middeleeuwen en nu bestaat het terrein achtereenvolgens uit veldgebied, bos, akker en weide. Uit deze periodes is de kans op archeologische sporen laag. Oudere sporen, van de prehistorie tot de Romeinse periode, zijn wel mogelijk. Voornamelijk de

kans op funeraire momenten, zoals ten westen in het archeologisch geheel Chartreuse, is reëel. Op geen enkele historische kaart staat bewoning afgebeeld binnen het projectgebied. Volgens de Frixc-kaart bevinden zich visvijvers ten zuiden van het projectgebied. Op basis van de hoogtekkaart lijkt het terrein licht opgehoogd en genivelleerd.

Het terrein ligt in de zandstreek. Volgens de bodemkaart bestaat de bodem binnen het terrein uit zandleem en lemig zand. Het terrein is eeuwenlang in gebruik als veldgebied, bos, akker en weide. De boringen schetsen een licht gevarieerd beeld van het bodemprofiel. In alle boringen is een 30 tot 42 cm dikke oppervlaktehorizont (A-horizont) herkend. Deze oppervlaktehorizont bestaat uit donkerbruin zand. Onmiddellijk daaronder bevindt zich het moedermateriaal. Deze top van de onverstoorde moederbodem bestaat in de meeste gevallen uit een tertiair substraat, bestaande uit groengrijs, glauconiethoudend zand (in overeenstemming met de tertiair geologische kaart). Enkel in boring is geel lemig zand met veel oxidoreductie herkend. De afwezigheid van lemig zand kan het gevolg zijn van nivelleren, zoals zichtbaar op de hoogtekkaart.

In boringen 3 en 8 zijn onder de A-horizont antropogene lagen herkend, mogelijk de vulling van archeologische sporen. Vanuit een aardkundig en archeologisch perspectief wijst het landschappelijk bodemonderzoek niet op de afwezigheid van een archeologisch potentieel. Vervolgonderzoek is aangewezen.

De kans op aantasting van archeologisch erfgoed binnen de rest van het projectgebied is bestaande. Op deze locatie wordt een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

Figuur 3: Het sleuvenplan ten opzichte van de GRB-basiskaart (AGIV)

Onderzoeksstrategie, - methode en -technieken

Op basis van het bureau- en landschappelijk bodemonderzoek is voldoende informatie verzameld over het projectgebied. Een veldkartering op dit terrein is niet zinvol. Het terrein is immers niet in gebruik als akkerland, maar als grasland. Veldkartering op deze terreinen biedt geen meerwaarde en de kenniswinst is klein tot nihil. Het uitvoeren van een geofysisch onderzoek is evenmin nuttig, aangezien enkel (grootschalige of lineaire) grondsporen onder specifieke omstandigheden bij een dergelijk onderzoek kunnen worden vastgesteld. Geofysisch onderzoek biedt weinig potentieel voor archeologische kenniswinst.

Er zijn geen specifieke aanwijzingen voor steentijd artefactensites binnen het projectgebied. Er zijn evenmin bodemkundige of landschappelijke aanwijzingen voor een begraven bodem, die een gunstig effect heeft op de bewaring van steentijdsites.

De meest voorkomende onderzoekstechniek is een proefsleuvenonderzoek. Op een terrein met een archeologisch potentieel in een zone die gekenmerkt is door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden is dit de meest geschikte onderzoeksmethode.

Archeologisch onderzoek dient na het verkrijgen van de bouwvergunning, maar voor de geplande bouwwerkzaamheden uitgevoerd te worden. Het proefsleuvenonderzoek uitgevoerd, om archeologische resten in de onverstoorde moederbodem te evalueren (zie Code Goede Praktijk hoofdstuk 8.6). De 2 m brede sleuven worden aangelegd door een kraan op rupsen. Het aangelegde vlak bevindt zich onder de ploeglaag, bovenop onverstoorde bodem. De proefsleuven hebben een onderlinge afstand van 13 m en leggen 10 % van het areaal ter hoogte van de geplande nieuwbouw bloot. Het sleuvenplan is aangepast aan de bestaande verhardingen.

In totaal wordt 535 m sleuf gepland. Zo kan 1.070 m² vlak onderzocht worden.

Een team van één aardkundige en twee archeologen is voldoende om de onderzoeken uit te voeren. Hierbij dienen de veldwerkleider en aardkundige over aantoonbare ervaring te beschikken inzake archeologisch onderzoek in de zandstreek (minimum 5 door het Agentschap Onroerend Erfgoed goedgekeurde rapportages). Voor de overige personeelsvereisten verwijzen we naar de bepalingen hieromtrent in de Code van Goede Praktijk.

Onderzoeksvragen

Het doel van het archeologisch onderzoek is een antwoord te bieden op volgende vragen:

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- Zijn er tekenen van erosie? In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Waardoor kan het eventueel ontbreken van een horizont verklaard worden? Waarom dagzoomt het tertiaire zand hier onmiddellijk onder de ploeglaag.
- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen? Staan de sporen in verband met het archeologisch geheel Chartreuse?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
- Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Raming van de kosten

Voor de raming van het archeologische proefonderzoek wordt uitgegaan van een vermoedelijke hoeveelheid (VH) van 1 dag met een team van 2 archeologen (leidinggevend archeoloog en assistent-archeoloog), bijgestaan door een aardkundige (0,5 dagen) en 2 veldtechnici.

Er wordt bij de kostenraming voorzien in de kost en het transport van een graafmachine (VH 4). In overleg met de opdrachtgever staat het deze vrij om zelf te voorzien in een graafmachine mits de graafmachine en de machinist voldoet aan de gestelde voorwaarden uit de Code van Goede Praktijk. Overeenkomstig de Code van Goede Praktijk (CGP hoofdstuk 17) is de gebruikte graafmachine van een type dat toelaat zowel horizontale vlakken aan te leggen als de stratigrafie te volgen en dat geen schade toebrengt aan de aangetroffen sporen. De kraanbak is 2 m breed zonder tanden.

De geschatte kosten voor dit onderzoek bedragen € 6.295 (exclusief BTW en bronbemaling). In onderstaande tabel staat een overzicht van alle verwachte uitgavenposten.

BR19Ch - 2019K301 kostenraming			
fase	type	dagen	VH
voorbereiding	archeoloog	0,5	1
veldwerk	archeoloog	1	2
	veldtechnicus	2	2
	aardkundige	1	1
	kraanman	2	1
	kraan	2	1
rapportage	archeoloog	4	1
	aardkundige	0,5	1
totaalprijs			€ 6.295

Criteria waaruit blijkt dat het onderzoeksdoel succesvol bereikt is

Wanneer alle onderzoeksvragen beantwoord zijn en:

- o het terrein na aanleg van alle proefsleuven archeologievrij kan verklaard worden
- o het terrein of een gedeelte daarvan weerhouden voor een opgraving

Risicofactoren onderzoek

Alle archeologisch veldonderzoek moet worden uitgevoerd in goede omstandigheden. Dit betekent:

- dat alle medewerkers in het veld de vereiste PBM's dragen en de vereiste veiligheidsopleidingen gevolgd hebben,
- dat de werf is ingericht conform de vigerende arbeidswetgeving, wat onder ander inhoud dat er voorzien is in voldoende signalisatie en eventuele omheiningen, conform de vigerende wetgeving
- en dat de uitvoerder van de graafwerken een duidelijk zicht heeft op eventueel aanwezige leidingen.

Bewaring archeologisch ensemble

Voorstel bewaarplaats archeologisch ensemble:

Onroerenderfgoeddepot De Pakhuizen

Komvest 45

8000 Brugge

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

We voorzien voorlopig geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk.